

Sygn. akt I C 151/13

WYROK

WIMIENIURZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym

Przewodniczący: SSO Iwona Podwójniak

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Iwona Bartel

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. L.

przeciwko Rejonowemu Bankowi Spółdzielczemu w L.

o odszkodowanie

1. zasądza od pozwanego Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. na rzecz powódki A. L. kwotę 3 000,00 (trzy tysiące) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. nie obciąża powódki kosztami procesu;
4. nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 151/13

UZASADNIENIE

Powódka A. L. wniosła o zasądzenie od pozwanego Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. Oddział w C. kwoty 100 000,00 zł z ustawowymi odsetkami: od kwoty 3 000 zł od dnia 1 listopada 2005 roku, od kwoty 20 000 zł od dnia 22 marca 2008 roku, od kwoty 13 000 zł od dnia 26 kwietnia 2008 roku, od kwoty 39 000 zł od dnia 1 października 2008 roku oraz od kwoty 25 000 zł od dnia 1 marca 2009 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że pozwany bank zrealizował polecenia przelewu, pomimo iż to nie powódka złożyła je do wykonania, a ponadto na przelewach nie widniał jej podpis, którego wzór znajdował się na karcie wzorów podpisu.

Pozwany Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział w C. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy oddalił powództwo i nie obciążył powódki kosztami procesu.

Na skutek apelacji powódki, Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 28 maja 2013 roku uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając sądowi pierwszej instancji rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy w ogóle nie analizował podstaw odpowiedzialności deliktowej banku, przyjmując że roszczenie powódki uległo przedawnieniu w oparciu o przepis art. 731 k.c., mówiący o przedawnieniu roszczeń z umowy rachunku bankowego. Tymczasem w niniejszej sprawie, co do zasady nie można wykluczyć odpowiedzialności pozwanego banku w oparciu o przepisy o czynach niedozwolonych. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd drugiej instancji nakazał rozważenie przesłanek odpowiedzialności strony pozwanej z punktu widzenia przepisów o czynach niedozwolonych, a w przypadku ustalenia, że szkoda została wyrządzona w wyniku deliktu pracowników banku, Sąd odniesie się do zarzutu przedawnienia, ocenianego na podstawie art. 442 § 1 lub 442¹ § 1 k.c.

W zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy ustalił.

W dniu 15 czerwca 2004 roku powódka A. L. – Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe A. A. L. (...) zawarła z Rejonowym Bankiem Spółdzielczym w L. Oddział w W. umowę rachunku bankowego (k. 49-50 – umowa rachunku bankowego).

Bank zobowiązał się do otwarcia i prowadzenia rachunku bankowego w złotych dla posiadacza – A. L. na warunkach określonych w Regulaminie otwierania i prowadzenia rachunków bankowych złotych w (...) w P. i zrzeszonych Bankach Spółdzielczych – rachunku bieżącego nr (...) na czas nieokreślony (§ 1 umowy).

Wskazano, że osobami uprawnionymi do dysponowania środkami zgromadzonymi na rachunku posiadacza są wyłącznie osoby wymienione w karcie wzorów podpisów oraz osoby posiadające jednorazowe pełnomocnictwa (§ 2 umowy).

Strony postanowiły, że informacje o stanie rachunku będą przekazywane po każdej zmianie salda i wydawane osobom wymienionym w karcie wzorów podpisów (§ 6 umowy, zeznania świadka M. O. – nagranie – k. 121, 00:32:07-00:49:49, protokół skrócony – k. 118-118 odwr.).

W karcie wzorów podpisów sporządzonej i przyjętej przez bank w dniu 15 czerwca 2004 roku wskazano jedynie nazwisko A. L. i taki też podpis został na karcie wzorów podpisów złożony. Jako wzór używanej pieczętki wskazano: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) A. L. (...),(...)-(...) B. NIP (...) tel.(...) (k. 540-540 odwr.).

W dniu 1 października 2005 roku A. L. upoważniła S. G. do pobierania wyciągów z rachunku i sprawdzania salda konta swojej firmy w Banku Spółdzielczym w Oddziale C.. Upoważnienie zostało przyjęte w banku w dniu 1 października 2005 roku (d. upoważnienie – k. 125).

W dniu 12 listopada 2007 roku posiadacz rachunku A. L. zgłosiła do Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. Oddział C. zmiany do rachunku (...). Jako posiadacz rachunku została wskazana A. L. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...). A. L. złożyła również oświadczenie, że osoby wymienione w karcie wzorów podpisów, przy nazwiskach których podano „pełnomocnik” ustanawia pełnomocnikiem upoważnionym do dysponowania rachunkiem. Inne osoby, których nazwiska zamieszczono na karcie wzorów podpisów bez określenia „pełnomocnik” uprawnione są z tytułu zajmowanych stanowisk do podpisywania dyspozycji. Ponadto, że podpisy osób wymienionych w karcie wzorów podpisów są ważne do czasu pisemnego odwołania. W treści jak wyżej został powołany rachunek (...).

Pod takimi zapisami został umieszczony podpis A. L. oraz pieczęć: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...). Na karcie wzorów podpisów jako wzór używanej pieczętki wskazano: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...), Regon (...)...”, ponadto w rubryce I: „Nazwisko i imię, stanowisko Wzór podpisu” wpisano: (...), poniżej podpis A. L., dalej „pełnomocnik S. G.”, poniżej podpis w formie parafy, a obok podpis G. S..

(d. koperta – k. 563, zeznania świadków: C. M. – nagranie k. 121, 00:12:15-00:32:07, protokół skrócony - k. 117 odwr.-118, nagranie - k. 836, 00:15:14-00:38:37, protokół skrócony - k. 564 odwr.-565, W. P. - nagranie k. 836, 00:38:37-00:46:46, protokół skrócony - k. 565).

Sporządzono również załącznik nr 1 do Karty wzorów podpisów: „Dane osób reprezentujących pełnomocników” do rachunku nr (...), gdzie wpisano dane S. G. (d. koperta – k. 563).

Powódka A. L. znała S. G. od 2000 roku. Ufała mu. Była w prywatnych relacjach z nim. Zajmował się jej firmą, podczas gdy ona prowadziła Oddział w W. (twierdzenia powódki – k. 44 odwr., zeznania świadka M. L. – nagranie - k. 836, 00:05:23-00:26:41, protokół skrócony – k. 277 odwr).

W dniu 31 października 2005 roku Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział C. przyjął i zrealizował dyspozycję przelewu kwoty 3 000 zł z rachunku bankowego (...) na rzecz F.T. (...) S. G.. W dokumencie polecenie przelewu w miejscu: „pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy” umieszczona została pieczęć: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...) oraz podpis A. L. (polecenie przelewu – k. 6).

W dniu 21 marca 2008 roku Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział w C. przyjął i zrealizował dyspozycję przelewu kwoty 20 000 zł z rachunku bankowego (...) na rzecz F.T. (...) S. G.. W dokumencie polecenie przelewu w miejscu: „pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy” umieszczona została pieczęć: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...), podpis A. L. oraz data „21.03.2008 r.” (polecenie przelewu – k. 7).

W dniu 25 kwietnia 2008 roku Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział w C. przyjął i zrealizował dyspozycję przelewu kwoty 13 000 zł z rachunku bankowego (...) na rzecz F.T. (...) S. G.. W dokumencie polecenie przelewu w miejscu: „pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy” umieszczona została pieczęć: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...) oraz podpis L. A. (polecenie przelewu – k. 8).

W dniu 30 września 2008 roku Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział w C. przyjął i zrealizował dyspozycję przelewu kwoty 39 000 zł z rachunku bankowego (...) na rzecz F.T. (...) S. G.. W dokumencie polecenie przelewu w miejscu: „pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy” umieszczona została pieczęć: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...) oraz podpis L. A. (polecenie przelewu – k. 9).

W dniu 27 lutego 2009 roku Rejonowy Bank Spółdzielczy w L. Oddział w C. przyjął i zrealizował dyspozycję przelewu kwoty 25 000 zł z rachunku bankowego (...) na rzecz Z.W.P.W. J. G.. W dokumencie polecenie przelewu w miejscu: „pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy” umieszczona została pieczęć: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...) oraz podpis L. A. (polecenie przelewu – k. 10).

Wszystkie polecenia przelewu jak wyżej do Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. do Oddziału w C. złożył S. G. (bezsporne).

Dyspozycje dokonania przelewu na podstawie poleceń przelewu z dnia 31 października 2005 roku, z dnia 21 marca 2008 roku, z dnia 25 kwietnia 2008 roku oraz dnia 27 lutego 2009 roku przyjęła i realizowała w imieniu pozwanego banku (...). Sprawdziała czy na rachunku są dostępne środki, ponadto zgodność podpisu i pieczętki z kartą wzorów (d. zeznania świadka W. P. – nagranie – k. 121, 00:49:49-01:15:32, protokół skrócony – k. 118 odwr.-119 odwr., kserokopia wzorów odcisków stempla używanego w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C. wraz z przypisaniem konkretnym pracownikom – k.126).

Dyspozycję dokonania przelewu na podstawie polecenia przelewu z dnia 30 września 2008 roku realizowała w imieniu pozwanego banku (...) (d. zeznania świadka K. P. – nagranie – k. 130, 00:06:11-00:11:55, protokół skrócony – k. 128 odwr., kserokopia wzorów odcisków stempla używanego w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C. wraz z przypisaniem konkretnym pracownikom – k.126)

W pierwszej połowie 2010 roku z rachunku bankowego powódki w Banku Spółdzielczym w S. „wyprowadzona została” kwota 60 800 zł. Powódka uważała, że zrobił to G., który „zaginął” w 2010 roku. Zaczęła podejrzewać, że tak samo mógł zrobić z jej kontem w pozwanym banku. Zażądała kopii przelewów transakcji od 2005 roku. Po ich otrzymaniu – marzec 2010 – zorientowała się, że na przelewach objętych pozwem są nie jej podpisy (zeznania powódki – nagranie – k. 836, 00:22:17- 01:30:01, protokół skrócony – k. 366 odwr.-368, twierdzenia powódki – k. 44 odwr.).

Podpisów zleceniodawcy na poleceniach przelewu z dnia 31 października 2005 roku, z dnia 21 marca 2008 roku, z dnia 25 kwietnia 2008 roku, z dnia 30 września 2008 roku oraz z dnia 27 lutego 2009 roku nie sporządziła powódka A. L. (d. opinia – k. 147-185).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 14 października 2014 roku S. G. został skazany, że podrobił podpis A. L. na poleceniach przelewu z dnia 25 kwietnia 2008 roku, z dnia 30 września 2008 roku oraz z dnia 27 lutego 2009 roku w celu użycia ich za autentyczne, po czym dokumenty te przedłożył do realizacji w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C. (d. odpis wyroku w sprawie II K 311/14 – k. 262-275).

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2014 roku zostało umorzone dochodzenie prowadzone w sprawie przerobienia i podrobienia karty wzorów podpisów do rachunku bankowego nr (...) A. L. w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C. w okresie od 12 listopada 2011 roku do 1 marca 2010 roku, tj. o czyn z art. 270 § 1 k.k. wobec tego, że czynu nie popełniono. uzasadnieniu wskazano, że biegły sądowy w wydanej opinii z zakresu badań pisma ręcznego i kryminalistycznych badań dokumentów stwierdził, że podpisy A. L., w tym wzór podpisu zostały nakreślone przez A. L..

Sąd Rejonowy w Sieradzu postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 roku po rozpoznaniu zażalenia A. L., zaskarżone postanowienie jak wyżej utrzymał w mocy.

(d. postanowienie – k. 715, postanowienie – k. 716-717).

Postanowieniem z dnia 14 października 2011 roku odmówiono wszczęcia śledztwa w sprawie przyjmowania korzyści majątkowych przez Dyrektora Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. Oddział w C. w zamian za ułatwienie otrzymania kredytu, wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu. Postępowanie jak wyżej było prowadzone na skutek zawiadomienia S. G., który złożył takie „przeciwko” dyrektorowi Oddziału w C. C. M.. Także kontrole wewnętrzne przeprowadzone w latach 2006-2009 nie ujawniły nieprawidłowości

(d. protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia – k. 778-782, postanowienie – k. 783-784, zeznania Prezesa Zarządu pozwanego – nagranie - k. 836, 01:30:01-01:58:52, protokół skrócony - k. 368-368 odwr.).

Działalność gospodarcza powódki A. L. została wpisana do ewidencji prowadzonej przez Wójta gminy B. w dniu 12 maja 2004 roku pod numerem 547; oznaczenie przedsiębiorcy: A. L., nazwa: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...)–B V.”, siedziba firmy: (...); zwięzły opis przedmiotu działalności: sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, produkcja mebli pozostała, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych dla budownictwa.

Z dniem 21 lutego 2005 roku wpis dokonany jak wyżej został wykreślony, z uwagi na zawiadomienie Wójta o zaprzestaniu prowadzenia działalności.

W tym samym dniu, tj. 21 lutego 2005 roku Wójt Gminy B. wydał zaświadczenie o wpisie w ewidencji działalności gospodarczej pod numerem (...) – oznaczenie przedsiębiorcy: A. L., nazwa podmiotu gospodarczego: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe; adres zakładu głównego: (...); zwięzły opis przedmiotu działania: transport drogowy towarów pojazdami specjalizowanymi, transport drogowy towarów pojazdami uniwersalnymi; data rozpoczęcia działalności: 21 luty 2005 roku.

Następnie w dniu 21 lipca 2005 roku dokonano zmiany wpisu, m.in. w nazwie podmiotu gospodarczego: Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne (...), w przedmiocie działalności poprzez jej rozszerzenie m.in. sprzedaż hurtowa paliw stałych, ciekłych, gazowych oraz produktów pochodnych.

W następnych latach dokonywano również innych zmian wpisu do ewidencji działalności gospodarczej.

W dniu 7 lutego 2011 roku działalność gospodarcza A. L. zarejestrowana w dniu 21 lutego 2005 roku pod numerem 570 Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne (...) została wyrejestrowana – na skutek zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności.

(dokumenty nadesłane przez Urząd Gminy w B. – k.794-805).

W dniu 1 marca 2011 roku A. L. wystąpiła do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieście w Łodzi Wydział XIII Gospodarczy z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania pojednawczego z Rejonowym Bankiem Spółdzielczym w L. z uwagi na bezprawną realizację przez Bank przelewów z jej konta. Do ugody nie doszło (d. dokumenty w aktach sprawy XIII GCo 125/11).

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie dowodów wskazanych powyżej. W zakresie wykraczającym poza okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, tj. w zakresie wykraczającym poza oceny konieczne dla ustalenia odpowiedzialności deliktowej pozwanego banku w zakresie naruszenia obowiązku staranności przy przyjęciu i realizacji poleceń przelewów, materiał dowodowy tego nie dotyczący został pominięty, w tym w kwestii „odwołania pełnomocnictwa” przez powódkę A. L. S. G. do dysponowania przedmiotowym rachunkiem bankowym, w kwestii „powiązań biznesowych” powódki ze S. G., J. G., sposobu funkcjonowania firmy powódki.

Zeznania świadka S. G. oraz powódki A. L. w zakresie, w jakim nie znajdują potwierdzenia w przyjętym jako podstawa ustaleń materiale dowodowym zostały uznane za niewiarygodne, co do powódki, w części w jakiej podawała, że nie udzieliła pełnomocnictwa S. G. do rachunku bankowego. Zauważyć należy, że w początkowym etapie procesu powódka wskazywała, że takiego pełnomocnictwa S. G. udzieliła. Udzielenie pełnomocnictwa wynika jednoznacznie z dokumentu z dnia 12 listopada 2007 roku. Powódka nie wykazała, że ten dokument został podrobiony czy też poddany jakimkolwiek przeróbkom – postępowanie z jej zawiadomienia w tym przedmiocie zostało prawomocnie umorzone wobec tego, że czynu nie popełniono. Okoliczność udzielenia pełnomocnictwa potwierdzają wiarygodne zeznania świadków: C. M. i W. P.. W sprawie nie zostało wykazane jakiegokolwiek przestępcze działanie osób tworzących zarząd banku, ówczesnego dyrektora oddziału C. M. czy też pracowników, jak to przedstawiał to S. G..

Natomiast w zakresie ustalenia, że powódka A. L. nie podpisywała kwestionowanych poleceń przelewów, że sfałszowania podpisów dopuścił się S. G. sąd oparł się na ekspertyzie sporządzonej w sprawie II K 311/14 Sądu Rejonowego w Wieluniu – strony wyraziły na powyższe zgodę, uznając tę okoliczność jak w ekspertyzie – pełnomocnik pozwanego ostatecznie cofnął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw badania pisma ręcznego i wniósł o przyjęcie opinii sporządzonej w sprawie II K 311/14 Sądu Rejonowego w Wieluniu (k. 300).

Sąd oddalił wnioski dowodowe powódki o dopuszczenie dowodu z dodatkowego przesłuchania na okoliczność zawarcia umowy rachunku bankowego między A. L. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe a pozwanym bankiem – powódka wskazywała, że do zawarcia takiej umowy w ogóle nie doszło oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu prawa bankowego na okoliczność czy w sposób prawidłowy doszło do zawarcia umowy rachunku bankowego między powódką a pozwanym bankiem, czy bank w sposób prawidłowy sporządzał dokumentację związaną z obsługą tego rachunku, w szczególności czy przelewy były wykonywane na podstawie prawidłowo przygotowanej dokumentacji. Ocen w zakresie prawnym dokonał sąd orzekający. Natomiast w kwestii zawarcia umowy, to okoliczność ta wynika jednoznacznie z załączonych do akt dokumentów – umowa k. 49-50, dokument odnośnie zmian rachunku – koperta k. 563).

Sąd Okręgowy zważył:

W niniejszej sprawie strony zawarły umowę rachunku bankowego.

Jak stanowi przepis art. 725 k.c. przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się względem posiadacza rachunku, na czas oznaczony lub nieoznaczony do przechowywania jego środków pieniężnych oraz, jeżeli umowa tak stanowi, do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych.

W niniejszej sprawie umowa została zawarta na czas nieokreślony i dotyczyła otwarcia i prowadzenia rachunku bieżącego służącego do dokonywania rozliczeń, co wynika jednoznacznie z treści umowy zawartej w dniu 15 czerwca 2004 roku.

Istota powództwa w niniejszej sprawie sprowadza się do żądania przez powódkę odszkodowania za naruszenie przez pozwanego bank obowiązków wynikających z wykonywania przez niego umowy rachunku bankowego w zakresie jego prowadzenia. Mianowicie, powódka zarzuca pozwanemu bankowi, że bez zachowania obowiązku staranności w prowadzeniu rachunku, zrealizował polecenia przelewu, w wyniku których z jej rachunku bankowego zostały przelane środki pieniężne na inne rachunki bankowe i tym samym doszło do uszczuplenia tych środków.

Jak stanowi przepis art. 50 ust.1 zd. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 1988) posiadacz rachunku bankowego dysponuje środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku.

W myśl przepisu art. 50 ust. 2 ustawy, bank dokłada szczególnej staranności w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych środków pieniężnych. Przepis ten ustanawia obowiązek szczególnej, na odpowiednim profesjonalnym poziomie, staranności banku w realizacji umowy rachunku bankowego. Zawodowy charakter prowadzonej przez bank działalności, jak i jej specyfika związana z przechowywaniem środków pieniężnych kontrahenta i dysponowaniem nimi wymagają stosowania podwyższonego miernika staranności, co wynika również z przepisu art. 355 § 2 k.c. – należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

Nie może podlegać kwestii, co zresztą przyjmuje się także w orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2007 roku w sprawie V CSK 340/07, Legalis nr 102805), że naruszenie przez bank ustawowego obowiązku staranności może być kwalifikowane nie tylko jako nienależyte wykonanie umowy, ale również stanowić przesłankę odpowiedzialności deliktowej, na podstawie art. 415 k.c., zgodnie z którym każdy kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę jest obowiązany ją naprawić.

Do przesłanek odpowiedzialności deliktowej należą: zdarzenie, z którym system prawa wiąże odpowiedzialność, szkoda oraz związek przyczynowy między zdarzeniem a szkodą. Zachowanie stanowiące podstawę odpowiedzialności deliktowej z art. 415 k.c. może polegać na działaniu bądź zaniechaniu. Zaniechanie polega na niewykonaniu określonego działania, gdy na podmiocie ciążyła powinność i możliwość jego podjęcia. Odpowiedzialność deliktowa z art. 415 k.c. jest odpowiedzialnością na zasadzie winy. Wina ma w sobie element obiektywny i subiektywny. Element obiektywny wyraża się w uznaniu za zawinione zachowań niezgodnych z prawem lub określonymi regułami etycznymi, natomiast element subiektywny wyraża się w uznaniu za zawinione zachowań rozmyślnych czy też wynikających z niedbalstwa. Winę można przypisać podmiotowi tylko wtedy, gdy istnieją podstawy do negatywnej oceny zachowania z punktu widzenia obu elementów, tj. obiektywnego i subiektywnego (tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 4 lutego 2014 roku w sprawie I ACa 915/13, Lex nr 1438084).

W niniejszej sprawie chodzi o naruszenie obowiązku staranności w związku z dokonywaniem przez pozwanego bank rozliczeń bezgotówkowych na rachunku bankowym powódki przeprowadzanych poprzez polecenia przelewu.

Polecenie przelewu stanowi udzieloną bankowi dyspozycję dłużnika obciążenia jego rachunku określoną kwotą i uznania tą kwota wierzyciela. Bank wykonuje dyspozycję dłużnika w sposób przewidziany w umowie rachunku bankowego (art. 63 c ustawy – Prawo bankowe).

Przenosząc powyższe na okoliczności sprawy, wskazać trzeba, że dyspozycje dokonania przelewu z rachunku powódki przedstawił do realizacji w Oddziale w C. pozwanego banku (...). Niniejsza sprawa dotyczy odpowiedzialności banku z tytułu przyjęcia i realizacji poleceń przelewów: z dnia 31 października 2005 roku, a następnie z dnia: 21 marca 2008 roku, 25 kwietnia 2008 roku, 30 września 2008 roku oraz z dnia 27 lutego 2009 roku.

Nie podlega kwestii, że w zakresie dyspozycji środkami pieniężnymi poprzez polecenie przelewu dyspozycje te powinny być opatrzone podpisem oraz pieczętą (w niniejszej sprawie powódka to tzw. klient instytucjonalny – tu: osoba fizyczna prowadząca działalność zarobkową na własny rachunek; przedsiębiorca), zgodnymi z takimi jak zamieszczone w Karcie wzorów podpisów.

Jak wynika ze złożonej do akt Instrukcji służbowej otwierania i prowadzenia rachunków bankowych w złotych w (...) Banku (...) SA i zrzeszonych Bankach Spółdzielczych (k. 563) oddział odmawia wykonania dyspozycji posiadacza rachunku w szczególnie uzasadnionych przypadkach, w tym m.in. w przypadku wystąpienia niezgodności podpisu na dyspozycji ze wzorem złożonym na karcie wzorów podpisów, w przypadku wystąpienia niezgodności złożonej pieczętą firmowej na dyspozycji ze wzorem złożonym na karcie wzorów podpisów - § 27 ust. 2.

Wszystkie stanowiące podstawę żądania polecenia przelewu zostały opatrzone podpisem posiadacza rachunku A. L. oraz znajdowała się na nich pieczętą firmowa „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...)”. Jak wskazano już powyżej, dokumenty zostały przedstawione w oddziale banku przez S. G.. W ocenie Sądu, choć oczywiście dziś wiadomo, że podpisy na tychże poleceniach nie były podpisami złożonymi przez posiadacza rachunku – przez A. L., a zostały podrobione – na poleceniach z dnia 24 kwietnia 2008 roku, z dnia 30 września 2008 roku oraz z dnia 27 lutego 2009 roku – przez S. G. – to nie sposób było tego wówczas przecież stwierdzić. Dla osoby nie posiadającej specjalistycznej wiedzy z zakresu badania pisma ręcznego, dla laika, podpisy mogły odpowiadać wzorowi z karty wzorów podpisów, nie sposób bowiem było stwierdzić „gołym okiem”, że doszło do sfalszowania podpisu posiadaczki rachunku. Te podpisy były „podobne” do podpisu z karty wzorów podpisu z dnia 12 listopada 2007 roku, co pozwalało stwierdzić – bez zarzucalności braku należytej staranności – że podpis pochodzi od posiadaczki rachunku. Dokonana przez pracownice banku weryfikacja podpisu posiadaczki z kartą wzorów podpisu mogła zatem wypaść pomyślnie.

W tym miejscu należy jednak zastrzec, że ocena co do braku podstaw dla uznania odpowiedzialności deliktowej banku nie może dotyczyć przyjęcia i realizacji polecenia przelewu z dnia 31 października 2005 roku. Mianowicie w dacie 31 października 2005 roku „obowiązywała” karta wzorów podpisu z dnia 15 czerwca 2004 roku. W tej karcie był inny wzór pieczętą niż pieczętą zamieszczona na poleceniu przelewu z dnia 31 października 2005 roku. W tym zatem zakresie występowała niezgodność między pieczętą firmową na dyspozycji ze wzorem złożonym na karcie wzorów podpisów. Na karcie wzorów podpisów pieczętą miała treść: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) A. L. (...) (...)-(...) B. NIP (...) tel.(...), natomiast na dyspozycji – poleceniu przelewu: „Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe (...) (...)-(...) B., (...) tel./fax (...) NIP (...) Regon (...)”. Powyższe jednoznacznie wskazuje na rozbieżność między wzorem a dyspozycją. W ocenie Sądu rozbieżność dotyczy także wzoru podpisu.

Co do tej dyspozycji istnieją zatem przesłanki odpowiedzialności deliktowej pozwanego banku na podstawie art. 415 k.c. Przez pracownika pozwanego banku został naruszony ogólny obowiązek należytej staranności – wobec niezgodności, o której mowa powyżej doszło do zrealizowania dyspozycji poprzez polecenie przelewu, w sytuacji, w której do takiej czynności nie powinno było dojść, mianowicie bank winien odmówić wykonania polecenia przelewu. Naruszenie powyższego stanowi winę w rozumieniu art. 415 k.c. Szkoda polega na uszczupleniu środków pieniężnych na rachunku posiadacza i przekazaniu ich na inny rachunek bankowy.

W dacie złożenia polecenia przelewu z dnia 31 października 2005 roku S. G. nie był upoważniony do dokonywania w imieniu powódki żadnych dyspozycji rozliczeniowych, do dysponowania rachunkiem w ogóle. Co prawda był upoważniony do pobierania wyciągów z rachunku i sprawdzania sald konta, niemniej takie upoważnienie nie dotyczyło jakichkolwiek uprawnień do wykonywania praw wynikających z umowy rachunku bankowego.

Natomiast inaczej było już w datach przyjęcia i realizacji pozostałych poleceń przelewu. S. G. z dniem 12 listopada 2007 roku został ustanowiony przez posiadacza rachunku A. L. pełnomocnikiem – tj. osobą upoważnioną do dysponowania jej rachunkiem. Niezależnie od ocen co do „odwołania pełnomocnictwa”, to tak czynność – jak wynika ze wskazania w karcie wzorów podpisów z dnia 12 listopada 2007 roku – datowana jest dopiero dniem 1 marca 2010 roku, co oznacza, że S. G. był takim pełnomocnikiem w datach poleceń przelewu złożonych i zrealizowanych w dniu 21 marca 2008 roku, w dniu 25 kwietnia 2008 roku, w dniu 30 września 2008 i w dniu 27 lutego 2009 roku. Powyższa okoliczność ma to znaczenie, że polecenia przelewów z dat jak wyżej złożył pełnomocnik, a nie osoba trzecia (tak należy kwalifikować S. G. w dacie złożenia pierwszego z kwestionowanych przelewów, tj. w dniu 31 października 2005 roku), pełnomocnik, a więc osoba upoważniona przez posiadacza rachunku do dokonywania poleceń rozliczeniowych. W takiej sytuacji wystarczającą w ocenie sądu była weryfikacja dyspozycji poleceń przelewów z dnia 21 marca 2008 roku, z dnia 25 kwietnia 2008 roku, z dnia 30 września 2008 oraz z dnia 27 lutego 2009 roku poprzez sprawdzenie zgodności podpisów i pieczęci firmowej widniejących na dyspozycji z takimi na karcie wzorów podpisów, co zostało uczynione w warunkach nie uzasadniających zarzutu braku należytej staranności, o czym była już mowa wyżej. Ponadto podnieść również należy, że sama powódka wskazała, że były takie sytuacje, że sporządzała polecenia przelewu, wręczała je S. G. celem złożenia w banku (zeznania powódki – nagranie k. 836, 00:13:38-00:55:45, protokół skrócony - k. 597 odwr.-598).

Z tych powodów w ocenie sądu okręgowego powódka mogła zasadnie domagać się odszkodowania jedynie w zakresie dotyczącym przyjęcia i realizacji przez pozwany bank polecenia przelewu z dnia 31 października 2005 roku, natomiast co do pozostałych – z przyczyn podanych powyżej – nie.

Roszczenie powódki jak wyżej, o naprawienie – w związku z poleceniem przelewu z dnia 31 października 2005 roku – szkody na podstawie art. 415 k.c. w dacie wniesienia pozwu w niniejszej sprawie nie było przedawnione. Zastosowanie w sprawie ma przepis art. 442¹ § 1 k.c. – w dacie wejścia w życie tego przepisu (10 sierpnia 2007 roku – art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny – Dz. U. 2007.80.538.) roszczenie powódki powstałe przed dniem wejścia w życie, według przepisów dotychczasowych (art. 442 k.c.) w tym dniu nie było jeszcze przedawnione. W niniejszej sprawie wymagalność roszczenia wiąże się z ujawnieniem przez powódkę w 2010 roku oszukańczych praktyk S. G..

Zgodnie z przepisem art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia.

Świadczenie będące przedmiotem niniejszej sprawy jest świadczeniem bezterminowym – termin jego spełnienia nie jest oznaczony, nie wynika również z właściwości zobowiązania.

Jak stanowi przepis art. 455 k.c. w takiej sytuacji świadczenie winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Odsetki od kwoty 3 000 zł zostały zasądzone od dnia 12 maja 2012 roku. Wezwaniem do zapłaty w niniejszej sprawie było doręczenie odpisu pozwu. W takiej sytuacji odsetki należne są od dnia następującego po tym dniu. Powódka nie powoływała okoliczności wcześniejszego wezwania – wezwanie do próby ugodowej nie określało wielkości żądania powódki. Brak podstaw dla żądania odsetek od chwili wyrządzenia szkody. Roszczenie odszkodowawcze nie było jeszcze wówczas wymagalne.

Odsetki zostały określone z uwzględnieniem regulacji przepisu art. 481 § 2 k.c., w tym, zmiany jego treści od dnia 1 stycznia 2016 roku – dokonanej ustawą z dnia 9 października 2015 roku o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015.1830.)

Z uwagi na wynik sprawy – żądanie powódki zostało uwzględnione jedynie w 3% – to ona winna w zasadzie ponieść koszty procesu, a to na podstawie przepisu art. 100 k.p.c. Zważywszy jednak, że powódka znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej, ma bardzo duże zadłużenie, przez cały czas pozostawała w przekonaniu o racjach roszczenia,

Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania jej kosztami procesu należnymi pozwanemu. Nieuiszczone koszty sądowe, wobec braku podstaw dla obciążenia nimi pozwanego, ostatecznie należało przejąć na rachunek Skarbu Państwa (art. 100 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. 2016. 623. w zw. z treścią art. 113 tejże).